

بررسی نقش شبکه‌های اجتماعی بر بروز پدیده طلاق در زوجین ۲۰ تا

۳۰ ساله استان همدان در ۶ ماهه اول سال ۱۳۹۴

سمیه روحی^۱ - حسین داوودی^۲

چکیده:

تحقیق حاضر با هدف «بررسی نقش شبکه‌های اجتماعی بر بروز پدیده طلاق در زوجین ۲۰ تا ۳۰ ساله استان همدان در ۶ ماهه اول سال» انجام می‌گیرد. روش تحقیق توصیفی - پیمایشی و نوع تحقیق کاربردی است. جامعه آماری تحقیق کلیه زوجین ۲۰ تا ۳۰ ساله استان همدان در ۶ ماهه اول سال است که بر اساس آخرین آمار ۱۰۴۰ نفر می‌باشند که تعداد ۲۸۱ نفر از آن‌ها به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. روش جمع‌آوری اطلاعات، کتابخانه‌ای و میدانی است. جهت جمع‌آوری داده‌ها، از پرسشنامه شبکه‌های اجتماعی استفاده شده است که پایایی پرسشنامه از طریق ضریب آلفای کرونباخ، ۰/۸۳ به دست آمد. جهت تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه‌ها، از تی تک متغیره و آزمون فریدمن استفاده شده است. نتایج آزمون‌های آماری نشان‌دهنده آن است که شبکه‌های اجتماعی بر بروز پدیده طلاق در زوجین ۲۰ تا ۳۰ ساله استان همدان در ۶ ماهه اول سال نقش مثبت و معناداری دارد. نتایج آزمون تی تک متغیره همچنین نشان داد که هر یک از ابعاد شبکه‌های اجتماعی (میزان استفاده، نوع استفاده و میزان اعتماد به کاربران) بر بروز پدیده طلاق نقش مثبت و معناداری دارد. در نهایت آزمون فریدمن نشان داد که رتبه‌بندی اظهارات پاسخگویان در هر یک از ابعاد شبکه‌های اجتماعی بر بروز پدیده طلاق در زوجین ۲۰ تا ۳۰ ساله استان همدان، به ترتیب شامل؛ میزان استفاده، میزان اعتماد به کاربران و نوع استفاده است که نتایج آزمون نشان داد که معنادار است.

واژه های کلیدی: شبکه‌های اجتماعی، طلاق، فناوری اطلاعات و ارتباطات

۱. کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد خمین (نویسنده و مسئول) university-roohi@yahoo.com

۲. استادیار، گروه مشاوره، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خمین

مقدمه

خانواده به‌عنوان کوچک‌ترین واحد اجتماعی، پایه و اساس ساخت اجتماعی محسوب می‌شود و خانواده شالوده هر جامعه متمدن است. در واقع، خانواده نهادی است که به اعضای خود آرامش و امنیت می‌دهد و طی قرن‌های متمادی به‌عنوان پایدارترین و مؤثرترین وسیله حفظ ویژگی‌های فرهنگی و عامل انتقال آن‌ها به نسل‌های بعدی بوده است. همچنین، خانواده نخستین نهادی است که برای پاسخگویی به نیازهای فطری بشر، به‌ویژه نیاز به زندگی اجتماعی شکل گرفته است و نزدیک‌ترین و عمیق‌ترین تعامل بشر در بستر خانواده تحقق می‌یابد به‌گونه‌ای که هیچ‌یک از انسان‌ها، خود را بی‌نیاز از عضویت در این نهاد اولیه ندانسته و همواره تلاش کرده‌اند تا به طرق مختلف، برای تحکیم پایه‌های این مجموعه انسانی، راهکارهای مناسب و علمی ارائه کنند. از همین روست که تشکیل خانواده در همه ادیان به‌ویژه دین مقدس اسلام از اهمیت والایی برخوردار است و از آن به‌عنوان کانون آسایش و آرامش نام برده شده است. تقریباً همه متفکرین اجتماعی بر این باورند که جهت حفظ حیات اجتماعی لازم است که نهاد خانواده از سلامت، صلابت و قوام خاصی برخوردار باشد (بیگی، ۱۳۸۸).

در دهه‌های اخیر، خانواده به‌خصوص خانواده ایرانی با چالش‌هایی روبرو شده است. از جمله این چالش‌ها، تغییر نقش و جایگاه زنان، کاهش میزان ازدواج، افزایش میزان طلاق، تغییر نگاه به نقش همسر، تغییر مرکزیت تصمیم‌گیری در خانواده و... که به مجموعه‌ای از مسائل پیچیده انجامیده و سرمایه اجتماعی خانواده‌ها را تحت شعاع خود قرار داده است. تغییرات خانواده در جامعه ایران به دلیل نفوذ پیامدهای منفی مدرنیته، نگرانی‌هایی را برای کارشناسان در این حوزه به وجود آورده است. مهم‌ترین دلیل این وضعیت، تحولات و دگرگونی‌هایی است که مرور زمان در تمامی ابعاد و زوایای ساختی - کارکردی خانواده به‌خصوص در سرمایه اجتماعی خانواده ایرانی

ایجاد گردیده است. بی تردید، دامنه‌ی فروپاشی نهاد خانواده و مسأله طلاق می‌تواند به گسترش آسیب‌های اجتماعی منجر شود (قادری، ۱۳۹۲).

در پیدایش این معضل، عوامل شناخته شده و ناشناخته‌ای دست‌به‌دست هم داده و موجب ناسازگاری زناشویی و انحلال خانواده و بالا رفتن نرخ طلاق در جامعه ایرانی به‌خصوص در سال‌های اخیر شده است. این پدیده از طرف متخصصان رشته‌های مختلف علوم انسانی به گونه‌های متفاوتی مورد تحلیل و تبیین قرار می‌گیرد. یکی از این عوامل احتمالی تأثیرگذار بر افزایش روند طلاق در بین زوجین، «شبکه‌های اجتماعی» هستند. شبکه‌های اجتماعی مجازی، نسل جدیدی از وب‌سایت‌های اینترنتی هستند که در آن کاربران اینترنتی حول محور مشترکی به‌صورت مجازی دور یکدیگر جمع می‌شوند و گروه‌های آنلاین را تشکیل می‌دهند. در واقع، شبکه اجتماعی شبکه‌ای متشکل از افراد و گروه‌ها و تعامل بین آنهاست. شبکه‌های اجتماعی نظیر فیس‌بوک، توئیتر و نرم‌افزارهای تلفن همراه نظیر وی‌چت، تانگو، واتس‌آپ و وایبر که به شکل رایگان در اختیار تمامی کاربران دنیا قرار می‌گیرند قادرند تا با جایگزینی ارزش‌های مدرن به‌جای ارزش‌های سنتی، سبک زندگی غربی را ترویج نموده و چالش جدی بین‌الگوه‌های رفتاری زوجین ایجاد نمایند (سیاهکارزاده، ۱۳۹۰).

انسان امروز توسط ارتباطات نامرئی احاطه شده روزبه‌روز واقعیت فیزیکی خود را به‌عنوان یک سوژه انسانی از دست می‌دهد و به شیء ناپیدا و پنهان شده در پشت خطوط و امواج الکترونیکی و پرتوهای نوری تبدیل می‌شود که گاه تنها صدایی از خود به‌جا می‌گذارد. اگر تلفن و رایانه را محصول دوران مدرن بدانیم، پدیده‌ی پیامک، بلوتوث، چت، ایمیل و... از دستاوردهای پست‌مدرنیسم به‌شمار می‌روند. این گذار تاریخی با حاکم کردن و میدان دادن به فضای مجازی، انسان را از حضور علنی محروم کرده و به عینیت او آسیب زده است (عبدالملکی، ۱۳۸۹).

دسترسی به اینترنت، پدیده‌ای رو به گسترش است و هرروز تعداد بیشتری از افراد در زمره استفاده‌کنندگان اینترنت قرار می‌گیرند. اینترنت در همه‌جا حضور دارد: در خانه، مدرسه و حتی در مراکز خرید. طبق برآورد صورت گرفته، در سال ۱۹۸۱، ۶۶ میلیون نفر از مردم آمریکا به اینترنت دسترسی داشته که در سال ۱۹۹۹ شمار آن‌ها به ۸۳ میلیون بالغ گردیده است. پیشرفت فناوری در دنیای امروز، پیوستگی دو فضای متفاوت را منجر شده است: دنیای واقعی و دنیای مجازی. به نظر می‌رسد بررسی اثرگذاری و اثرپذیری متقابل این دو فضا بر یکدیگر به منظور حل تعدادی از مشکلات ناشی از فناوری‌های نوین به‌خصوص در حوزه‌ی ارتباطات و پیش‌بینی مسائلی که در این حوزه برای آینده‌ی بشر سازنده است، ضروری باشد. این ضرورت از آن حیث است که در آینده، وضعیت افراد در شبکه‌های رسانه‌ای، تعیین‌کننده وضعیت آنان در جامعه خواهد بود. بدون شک، این موقعیت را حضور در فضایی به ما می‌دهد که توانایی شکستن مرزهای زمانی و مکانی را داشته باشد. این فضا، فضای اینترنت و دنیای سایبر است. در این بین شبکه‌های اجتماعی مجازی که از دور همانند کلافی سردرگم اما در باطن بسیار نظام‌مند و پیچیده هستند (موسوی نسب، ۱۳۹۰).

فرد در شبکه‌های اجتماعی با طیف وسیعی از افراد در ارتباط است و علائق خود در زمینه‌های مختلف را با آن‌ها به اشتراک می‌گذارد. افراد در شبکه‌های اجتماعی می‌توانند هویتی کاملاً دلخواه داشته باشند و بر پایه همان هویت دلخواه ارتباط مجازی خود را با دیگران گسترش دهند. ظاهر این شبکه‌ها جمع‌گرا است. امروزه، تغییرات فرهنگی موجب شده که مردم ترجیح دهند در عین تنهایی، ارتباطات گسترده‌ای هم با جهان پیرامون خود داشته باشند. شبکه‌های اجتماعی این خواسته را فراهم می‌کند. شبکه‌های اجتماعی مختلف با سرویس‌ها و خدمات مختلفی که در اختیار کاربران خود قرار می‌دهند، موجب تأثیرگذاری بیشتر روی زندگی آن‌ها و جامعه و رفتارهای

اجتماعی می‌شوند. شبکه‌های اجتماعی در حوزه‌های مختلف اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و سایر حوزه‌های مهم تأثیر می‌گذارند. به‌عنوان مثال، شبکه اجتماعی فیس‌بوک با وجود امکانات و خدمات ویژه و جدیدی که دارد و با اینکه کاربران بسیاری را جذب کرده است، اما یکی از تأثیرات منفی‌اش روی روابط بین فردی است؛ به‌عنوان مثال، مطالعه‌ای در انگلستان نشان داده است که حدود ۱/۳ طلاق‌ها در این کشور با شبکه اجتماعی فیس‌بوک در ارتباط است. رشد فزاینده و آینده شبکه‌های اجتماعی، نسبت به جدا شدن نسل جدید و حتی نسل قدیم از روابط اجتماعی خارج از فضای نت و فرو رفتن در دنیای مجازی خودساخته، هشدار داده‌اند. نتایج بررسی‌های محققان دانشگاه شیلی نشان می‌دهد گذراندن زمان در شبکه‌های اجتماعی باعث تخریب زندگی زناشویی و همچنین بروز افسردگی در افراد می‌شود. بر همین اساس، میزان طلاق و جدایی در افرادی که زمان زیادی را در شبکه‌های اجتماعی می‌گذرانند به مراتب بیشتر از افرادی است که زندگی را بدون شبکه‌های اجتماعی تجربه می‌کنند. دکتر کواتور سباستین، استاد دانشگاه کاتولیک شیلی، می‌گوید: «شبکه‌های اجتماعی به دلیل اعتیادآور بودن، باعث کاهش توجه زوجین به یکدیگر می‌شوند بنابراین باعث کم‌رنگ شدن نقش افراد در زندگی زناشویی می‌شود و ایجاد دل‌سردی می‌کند» (قرآنی دامدباجا، ۱۳۹۰). در این پژوهش، به بررسی تأثیر شبکه‌های اجتماعی در بروز طلاق در جامعه ایرانی خواهیم پرداخت. بدین معنا که آیا اصولاً می‌توان بین بروز طلاق در خانواده‌های ایرانی و شبکه‌های اجتماعی رابطه‌ای متصور شد؟ و اگر پاسخ مثبت باشد، این رابطه به چه نحو است؟

مبانی نظری پژوهش

الف) شبکه‌های اجتماعی

پیشرفت در فناوری اطلاعات راه و روش انسان را در ثبت و ضبط تاریخ تغییر داده است؛ به گونه‌ای که این تغییر بر نحوه تعامل افراد با یکدیگر نیز اثرگذار بوده است. شبکه‌های اجتماعی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین این ابزارها، با قابلیت‌های خود نه تنها تأثیر عمیقی بر جنبه‌های اجتماعی کاربران در جوامع گوناگون گذارده بلکه در زمینه‌های مختلف به‌عنوان مثال، آموزش و پرورش، پزشکی، تجارت و قانون، کاربرد فراوان یافته است. یک شبکه اجتماعی، مجموعه‌ای از سرویس‌های مبتنی بر وب است که این امکان را برای اشخاص فراهم می‌آورد که توصیفات عمومی یا خصوصی برای خود ایجاد کنند، یا با دیگر اعضای شبکه ارتباط برقرار کنند، منابع خود را با آن‌ها به اشتراک بگذارند و از میان توصیفات عمومی دیگر افراد، برای یافتن اتصالات جدید جستجو کنند (بوید و الیسون، ۲۰۰۷).

با ورود به عصر اطلاعات و جامعه شبکه‌ها، ما در بیشتر حوزه‌ها شاهد تحولات فناورانه گوناگون هستیم. از جمله پدیده‌های جدید که بر اثر ادغام فناوری‌های مختلف ارتباطی در سال‌های اخیر شکل گرفته، شبکه‌های اجتماعی مجازی است. مهم‌ترین این شبکه‌ها بر اساس بیشترین مخاطب عبارتند از: فیس‌بوک، مای اسپیس، اورکات، توئیتر، فرندفید(کیا و نوری مزدآبادی، ۱۳۹۱).

اصطلاح شبکه‌های اجتماعی را برای نخستین بار بارنزاد در سال ۱۹۵۴ طرح کرد و از آن پس به سرعت به شیوه‌ای کلیدی در تحقیقات و مطالعات بدل گشت. در تئوری شبکه اجتماعی سنتی، یک شبکه اجتماعی به مجموعه‌ای از نهادهای اجتماعی اطلاق می‌شود، که شامل مردم و سازمان‌هایی است، که به وسیله مجموعه‌ای از روابط معنی دار اجتماعی به هم متصل‌اند و باهم در به اشتراک گذاشتن ارزش‌ها تعامل دارند. شکل سنتی خدمت شبکه اجتماعی بر انواع روابط همچون دوستی‌ها و روابط چهره به چهره

متمرکز است، اما خدمات شبکه اجتماعی امروزه بیشتر بر جامعه مجازی آنلاین و ارتباطات کامپیوتر واسط متمرکز است (معمار و همکاران، ۱۳۹۱).

یک شبکه اجتماعی، سایت یا مجموعه سایتی است که به کاربرانی که علاقه به اشتراک گذاری علاقه‌مندی‌ها، افکار و فعالیت‌های خود با دیگران دارند، این امکان را می‌دهد. شبکه‌های اجتماعی در عین حالی که فضایی برای پیدا کردن دوستان جدید هستند، به افراد این امکان را می‌دهند که با دوستان قدیمی خود ارتباط برقرار کنند. نیز، مکان‌هایی برای تبادل نظر هستند که در آن‌ها افراد عقاید و نظرات خود را باهم به اشتراک می‌گذارند. شبکه‌های اجتماعی به‌طور کلی مکان‌هایی در دنیای مجازی هستند که مردم خود را به‌طور خلاصه معرفی می‌کنند و ارکان برقراری ارتباط بین خود و هم‌فکرانشان را در زمینه‌های مختلف مورد علاقه فراهم می‌کنند. در واقع، شکل جدیدی از برقراری ارتباط و به اشتراک‌گذاری محتوا در اینترنت است. شبکه‌های اجتماعی پایگاه‌های جدیدی هستند که در مرکز توجه کاربران اینترنت قرار گرفته‌اند و هر کدام دسته‌ای از کاربران با ویژگی‌های خاص را گرد هم می‌آورند (اسلامی، ۱۳۹۱).

برخی صاحب‌نظران به‌جای استفاده از واژه «رسانه‌های اجتماعی» با توجه به کارکرد شبکه‌ای این دسته از رسانه‌ها، استفاده از واژه «شبکه‌های اجتماعی» را ترجیح می‌دهند. هلن صدیق بنای معتقد است هرچند شبکه‌های اجتماعی واژه‌ای است که برای نامیدن گروهی از افراد که در میان خود دارای ارتباطات وسیع‌تر و مستمر هستند و یک حلقه منسجم ارتباطاتی را تشکیل می‌دهند، به کار می‌رود، اما این واژه امروزه عمدتاً برای نامیدن پایگاه‌های اینترنتی به کار می‌رود که افراد با عضویت در آن امکان دستیابی به اطلاعات سایر اعضا، آشنایی با علایق آن‌ها، به اشتراک‌گذاری تولیدات متنی، صوتی و تصویری و نیز تشکیل گروه‌هایی بر اساس علایق مشترک با برخی از دیگر اعضای پایگاه را پیدا می‌کنند (صدیق بنای، ۱۳۸۷).

ب) طلاق

خانواده قدیمی‌ترین سازمان اجتماعی است که از بدو پیدایش انسان وجود داشته و در رأس محورهای سازمان‌های اجتماعی گسترده‌تر قرار گرفته است. خانواده در پرورش اخلاق و خصایص عالیه انسانی افراد جامعه نیز نقش بسیار مهمی دارد. از این رو، خانواده حافظ فرهنگ جامعه، منافع فردی و اجتماعی افراد و تضمین‌کننده سلامت جسمی، روانی و اجتماعی آنان است (قاسمی، ۱۳۸۱).

سلامت خانواده به عوامل گوناگونی بستگی دارد که این عوامل در پرتو ازدواج پدید می‌آیند. مسلماً دقت، تیزبینی و عاقلانه انتخاب نمودن این عوامل تا حدود زیادی تضمین‌کننده سلامت و استحکام خانواده است. در کنار ازدواج که موجب پدید آبی خانواده می‌گردد پدیده طلاق موجب فروپاشی خانواده می‌گردند. طلاق به معنای انفصال و جدایی بین دو نفر است در واقع زمانی که زن و شوهر از هم جدا می‌گردند. در بعضی از مکاتب حق طلاق را با مرد می‌دانند. این پدیده دارای علت‌های گوناگونی است که شامل علل مالی، اقتصادی، اجتماعی، روانی و زیستی و در بعضی موارد مربوط به امور جنسی است. پس طلاق به معنای گسیختن بنیادی‌ترین نهاد جامعه یعنی خانواده است. طلاق دارای یک فرایند تحول روانی است که دوره، تصمیم‌گیری پیش از طلاق یکی از مهم‌ترین دوره‌های آن است. در خلال این دوره زن و شوهر یکی از آن‌ها از روابط موجود ناراضی است و برای طلاق در آینده دست به رؤیایپردازی و برنامه‌ریزی می‌زند بدون آنکه موضوع را باهمسر خود در میان گذارد و راجع به احتمال طلاق با دوستان و اعضای خانواده خود بحث می‌کند در طول این دوره زن و شوهر با طلاق عاطفی مواجه هستند (گیویان، ۱۳۷۹).

(رایس^۱، ۲۰۰۳) طلاق را نوعی مقاومت در برابر بی‌عدالتی‌ها از طرف زنان می‌داند. به همین خاطر رایس معتقد است که چون امروزه اکثر زنان از نظر مالی مستقل هستند می‌خواهند از طریق طلاق از نگرانی‌ها و ناراحتی‌ها و بی‌عدالتی‌ها یا ازدواج‌هایی که در آن زنان مورد سوءاستفاده قرار می‌گیرند رهایی یابند.

برک (۲۰۰۱، ترجمه سیدمحمدی، ۱۳۸۲) معتقد است که آمار طلاق در پنج سال دوم ازدواج بالاتر است. بنابراین،^۲ خیلی از طلاق‌ها زمانی روی می‌دهند که فرزندان هنوز در خانه هستند. علاوه بر این او معتقد است که بارزترین علت طلاق رابطه آشفته زن و شوهر است یعنی هنگامی که آن‌ها با یکدیگر بحث می‌کنند شیوه حل کردن مناقشه آن‌ها، حالت مناقشه - مواجهه - مناقشه اجتناب را انتخاب می‌کنند که موجب می‌گردد زن شوهر از هم جدا شوند. در این جدایی زن‌ها بیشتر از مردها مشکل دارند چون زن‌ها هیجان‌هایی مانند خشم، جریحه‌دار شدن احساسات و دمدمی بودن دارند و مردها در درک کردن ناراحتی همسرشان مشکل دارند که این باعث می‌گردد همسر آن‌ها زندگی زناشویی را ناخوشایند ببیند. برک معتقد است که آمار طلاق در جوانان بیشتر است و ماهیت پدیده طلاق در جوانی متفاوت از طلاق در پیری است. در افراد جوان، طلاق معمولاً با آگاهی بیشتر از الگوهای منفی رفتار و تغییر دادن این الگوها صورت می‌گیرد، برعکس سالخوردگان مطلقه به خاطر سرزنش کردن خود دچار احساس گناه و افسردگی می‌گردند؛ زیرا احساس ارزشمندی آن‌ها بیشتر به دستاوردهای گذشته وابسته است تا آینده. به‌طورکلی، زنان از طلاق در اواخر زندگی بیشتر رنج می‌برند، زیرا به احتمال زیاد، باقی عمر خود را تنها به سر خواهند برد.

(اسکافی، ۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان «اثر شبکه‌های اجتماعی در طلاق عاطفی (مورد مطالعه: شهر مشهد)» به این نتایج دست یافت که در بین متغیرهای رابطه‌ای، اندازه شبکه، تأیید، حمایت، انسجام، قوت پیوند، صمیمیت، فعالیت‌های مشترک، مرکزیت نزدیکی و همپوشانی بر صمیمیت باهمسر مؤثر است و صمیمیت باهمسر بیشترین اثر را بر طلاق عاطفی دارد. در بین متغیرهای خصیصه‌ای، تعداد فرزندان، مدت ازدواج، نسبت قبلی باهمسر و شناخت همسر قبل از ازدواج بر صمیمیت باهمسر و طلاق عاطفی مؤثرند.

(فتحی، ۱۳۹۳) در پژوهشی تحت عنوان «بررسی رابطه مصرف شبکه‌های اجتماعی مجازی با سبک زندگی جوانان (مورد مطالعه جوانان شهر خلخال)» به این نتایج دست یافتند که بین شبکه‌های اجتماعی مجازی با سبک زندگی در کلیات رابطه چندانی وجود ندارد ولی با ورود به جزئیات این رابطه را می‌توان مشاهده کرد. مثلاً رابطه معناداری بین متغیرهای تعاملات فرهنگی و تبادل اطلاعات بدون سانسور با سبک زندگی هست. بین دو گروه جنسیت زنان و مردان، مجردین و متأهلین، استفاده‌کنندگان و غیر استفاده‌کنندگان، تعاملات سیاسی، تعاملات داخل و خارج از کشور، تعامل با شخصیت‌های فرهنگی، اجتماعی و سیاسی با سبک زندگی رابطه وجود ندارد.

(امام جمعه زاده، ۱۳۹۳) در پژوهشی به بررسی «رابطه مصرف اینترنتی و سبک زندگی دانشجویان: مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه اصفهان» پرداختند و به این نتایج دست یافتند که میان مصرف اینترنتی و سبک زندگی کل پاسخگویان، در مجموع، رابطه وجود دارد. در ضمن، نتایج نشان داد که مصرف اینترنتی باعث تغییرات مؤلفه‌های سبک زندگی می‌شود. با توجه به نتایج تحقیق، دیجیتالی شدن بر چگونگی آموزش دانشگاهی نیز تأثیر گذاشته است؛ در واقع می‌توان گفت که میان مصرف اینترنتی و سبک زندگی دانشجویان، در مجموع، رابطه وجود دارد. با بخش‌بندی نوع

مصرف اینترنت به چهار بعد اطلاعاتی، سرگرمی، آموزشی و شبکه‌های اجتماعی، نتایج نشان داد که بعد آموزشی اینترنت بیشترین تأثیر را بر سبک زندگی کاربران دارد. با توجه به یافته‌ها، فرضیات مصرف فرهنگی، اولویت هزینه‌ای، اوقات فراغت با میزان و شیوه مصرف اینترنتی رابطه داشته و تأیید می‌شوند.

(عنایت ۱۳۹۲) در پژوهشی با عنوان «بررسی عوامل مؤثر بر طلاق زود هنگام در بین جوانان شهری شهر بوشهر (مقایسه دو گروه افراد طلاق گرفته و متأهل طلاق نگرفته)» به این نتایج دست یافتند که پاسخگویان متأهل از بیشترین میزان امنیت اقتصادی، رضایت از زندگی، ارضای نیازهای عاطفی، احساس تعلق به خانواده، پایبندی دینی، همسان همسری، تفاهم زناشویی و اعتماد به همسر و از کمترین تأثیرپذیری از گروه دوستان، نسبت به پاسخگویان طلاق گرفته برخوردارند. نتایج آزمون t نیز نشان داد که میزان امنیت اقتصادی، رضایت از زندگی، ارضای نیازهای عاطفی، احساس تعلق به خانواده، پایبندی دینی، تأثیرپذیری از گروه دوستان، همسان همسری، تفاهم زناشویی و اعتماد به همسر در بین دو گروه متأهل و طلاق گرفته متفاوت است. به عبارت دیگر، تمامی متغیرهای فوق در افزایش و کاهش طلاق تأثیر دارند. نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون لجستیک، بیانگر آن است که سه متغیر امنیت اقتصادی، رضایت از زندگی و همسان همسری دارای ضرایب معنادار در سطح خطای کمتر از ۰.۰۵ هستند و این متغیرها قادر به پیش‌بینی متغیر ملاک هستند.

(قرآنی دامد اباجا ۱۳۹۱) در پژوهشی به بررسی «شبکه‌های اجتماعی غیررسمی، میزان حمایت اجتماعی و میزان رضایت از زندگی زنان متأهل شاغل ۲۰-۵۵ سال در شهر اردبیل» پرداخت و به این نتایج دست یافت که میزان رضایت از زندگی زنان و میزان حمایت دریافتی از شبکه‌های غیررسمی در حد متوسط است. در بین شبکه‌های غیررسمی، شبکه خانوادگی و سپس شبکه دوستی، بیشترین میزان حمایت و شبکه

همسایگی و بعد از آن شبکه همکار، کمترین میزان حمایت را داشته‌اند. نتایج رگرسیون نشان می‌دهد که میزان حمایت شبکه‌های غیررسمی، اندازه شبکه، نزدیکی مکانی و پایگاه اقتصادی- اجتماعی به‌طور مستقیم بر میزان رضایت از زندگی زنان تأثیر می‌گذارند. نتایج تحلیل مسیر نیز نشان می‌دهد که ویژگی‌های ساختی و تعاملی شبکه به‌طور غیرمستقیم و در نهایت از طریق حمایت اجتماعی بر رضایت از زندگی زنان نیز تأثیرگذار هستند.

(کوینه^۱ ۲۰۱۳) در پژوهشی به بررسی استفاده و تأثیر استفاده از رسانه‌های مجازی در دوره بزرگ‌سالی می‌پردازند و به این نتیجه می‌رسند که افراد بیشتر وقت خود را در اینترنت می‌گذارند و به موسیقی گوش می‌دهند. آن‌ها همچنین در پژوهش خود به این نتیجه می‌رسند که استفاده از انواع خاصی از محتویات رسانه‌ها در اینترنت هم تأثیر مثبت و هم منفی بر دوره بزرگ‌سالان (مانند پرخاشگری و سایر رفتارهای ضداجتماعی مثل رفتارهای جنسی، کیفیت دوستی و موفقیت تحصیلی) دارد.

(شیلدز و کان^۲، ۲۰۱۱) در پژوهشی به بررسی رابطه بین فراوانی استفاده از اینترنت و متغیرهای گوناگون اجتماعی و روانی مانند استفاده از الکل و مواد مخدر و موفقیت تحصیلی در میان ۱۲۵ دانشجویان پرداختند و به این نتایج رسیدند که ۱) فراوانی استفاده از اینترنت رابطه‌ای با علائم افسردگی ندارد اما نوع استفاده (زمان شروع به استفاده از اینترنت در روز، دیدن سایت‌های جدید و دیدن ویدئو) در کاهش علائم افسردگی مؤثر است. ۲) رابطه معناداری بین استفاده از اینترنت کیفیت روابط بین والدین وجود دارد و هر چه استفاده از اینترنت زیاد باشد، روابط سردتر خواهد بود.

۳) هم‌چنین نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که رابطه مثبت و معناداری بین استفاده از اینترنت و مصرف مواد مخدر و الکل وجود دارد.

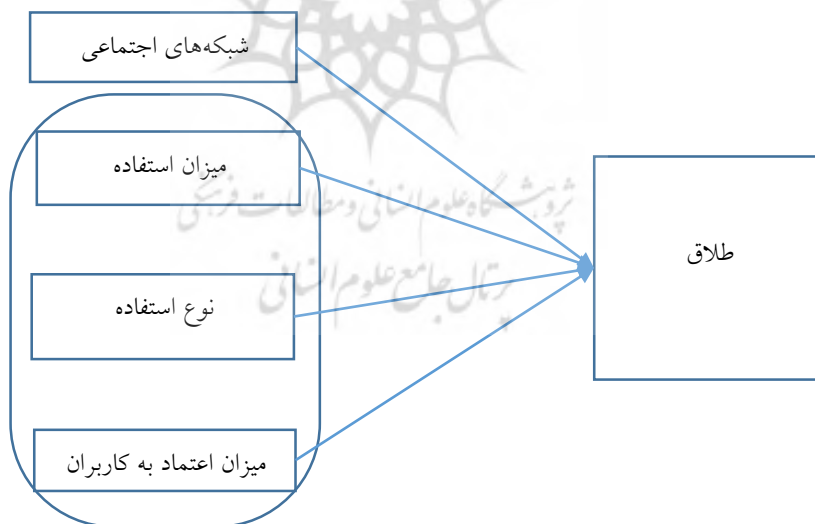
(واناجک^۱، ۲۰۱۱) در پژوهشی به بررسی استفاده از اینترنت و تأثیر آن بر دانش آموزان دبیرستانی در چیانگ مای تایلند با استفاده از روش تحقیق آمیخته پرداخت. او در ابتدا با استفاده از روش دلفی با ۲۲ نفر از متخصصان تعلیم و تربیت مصاحبه کرد و تأثیرات استفاده از اینترنت را با استفاده از نظرات آن‌ها مورد بررسی قرار داد و آن‌ها را در دسته‌بندی‌های مختلف قرار داد و سپس این عوامل را با استفاده از پرسشنامه در اختیار ۹۵۲ نفر از دانش آموزان دبیرستانی قرار داد و به این نتیجه رسید که استفاده بیش از حد از اینترنت (۱) منجر به نادیده گرفتن فعالیت‌های دیگر دانش آموزان می‌شود. (۲) بر روابط بین دانش آموزان با والدین، دوستان و دیگران تأثیر منفی می‌گذارد. (۳) باعث به وجود آمدن مسائل و مشکلات تحصیلی مانند غیبت در کلاس‌ها، نمرات ضعیف و عملکرد پایین می‌شود. (۴) باعث به وجود آمدن رفتارهای منفی مانند رفتارهای پرخاشگرانه، خلق و خوی بد، بی‌خوابی، وعده‌های غذایی نامناسب، تنهایی می‌شود. (۵) باعث به وجود آمدن علائم روان‌شناختی مانند افسردگی، اضطراب، بی‌قراری و ... می‌شود.

(دروشیا^۲، ۲۰۱۱) در پژوهشی به بررسی استفاده از اینترنت در میان دانشجویان و تأثیر آن بر افسردگی، اضطراب اجتماعی و تعامل اجتماعی پرداخت و به این نتایج رسید که (۱) زمان صرف شده در اینترنت، افسردگی، اضطراب اجتماعی، یا تعامل اجتماعی در روابط چهره به چهره را پیش‌بینی نمی‌کند. (۲) نتایج هم‌چنین نشان داد که

نوع فعالیت‌های دانشجویان که اینترنت نیز، افسردگی، اضطراب اجتماعی، یا تعامل اجتماعی در روابط چهره به چهره را پیش‌بینی نمی‌کند.

مدل مفهومی تحقیق

مدل مفهومی پژوهش متغیرها، ابعاد و رابطه آن‌ها را به گونه‌ای منسجم نشان می‌دهد و اساس کار پژوهشی را تشکیل می‌دهد. هدف از پژوهش بررسی نقش شبکه‌های اجتماعی بر بروز پدیده طلاق در زوجین ۲۰ تا ۳۰ ساله استان همدان است. در این پژوهش، برای سنجش میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی از مدلی که در پژوهش (مجردی، ۱۳۹۳) به کار گرفته شده است، استفاده می‌شود. بر این اساس، میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی در سه بعد (میزان استفاده، نوع استفاده و میزان اعتماد به کاربران) مورد بررسی قرار می‌گیرد و تأثیر آن‌ها بر طلاق در میان زوجین بررسی می‌شود که این رابطه در شکل شماره (۱) آورده شده است:

شکل شماره (۱): مدل مفهومی پژوهش

سوالات / فرضیه ها

شبکه‌های اجتماعی بر بروز پدیده طلاق در زوجین ۲۰ تا ۳۰ ساله استان همدان نقش دارد.

«میزان استفاده» از شبکه‌های اجتماعی بر بروز پدیده طلاق در زوجین ۲۰ تا ۳۰ ساله استان همدان نقش دارد.

«نوع استفاده» از شبکه‌های اجتماعی بر بروز پدیده طلاق در زوجین ۲۰ تا ۳۰ ساله استان همدان نقش دارد.

«میزان اعتماد به کاربران» در شبکه‌های اجتماعی بر بروز پدیده طلاق در زوجین ۲۰ تا ۳۰ ساله استان همدان نقش دارد.

تأثیر هر یک از ابعاد شبکه‌های اجتماعی بر بروز پدیده طلاق در زوجین ۲۰ تا ۳۰ ساله استان همدان دارای رتبه‌بندی یکسانی است.

جامعه آماری، نمونه و روش نمونه‌گیری

یک جامعه آماری عبارت است از مجموعه‌ای از افراد یا واحدها که حداقل در یک صفت مشترک باشند (سرمد، ۱۳۸۷). با توجه به تعریف جامعه آماری پژوهش حاضر عبارت‌اند از کلیه زوجین ۲۰ تا ۳۰ ساله استان همدان در ۶ ماهه اول سال است که بر اساس آخرین آمار ۱۰۴۰ نفر می‌باشند.

در تحقیق حاضر، از روش نمونه‌گیری در دسترس استفاده شده است. برای تعیین تعداد حجم نمونه، از فرمول کوکران استفاده شده است که تعداد افراد نمونه ۲۸۱ نفر برآورد گردید.

روش شناسی پژوهش

برای جمع‌آوری اطلاعات روش‌ها و فن‌های گوناگونی وجود دارد. یک محقق با توجه به اهداف تحقیق خویش و نیز ویژگی‌های نمونه تحقیق، از بین روش‌های جمع‌آوری اطلاعات، باید از روش مناسبی استفاده نماید. «از پرسشنامه بیشتر در تحقیق کمی استفاده می‌شود؛ زیرا استاندارد بودن و ساختار منسجم پرسشنامه با روش کمی سازگار است» (گال، ۱۳۸۷).

عمده‌ترین روش‌های جمع‌آوری اطلاعات در پژوهش حاضر عبارت است از: مطالعات کتابخانه‌ای: در این قسمت جهت گردآوری اطلاعات در زمینه مبانی نظری و تدوین چارچوب نظری تحقیق، از منابع کتابخانه‌ای همانند کتاب، مقالات، همایش‌ها و همچنین منابع اینترنتی استفاده شد. پرسشنامه: در این قسمت به منظور جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه شبکه‌های اجتماعی استفاده شده است.

این پرسشنامه محقق ساخته است و بر اساس مدلی که در پژوهش مجردی و.. (۱۳۹۳) استفاده شده است، طراحی می‌شود. پرسشنامه شامل ۱۹ سؤال است. این پرسشنامه شامل سه بعد (میزان استفاده، نوع استفاده و میزان اعتماد به کاربران) است. جدول (۱): تطبیق سؤالات پرسشنامه با مؤلفه‌های آن

خرده مقیاس	سؤالات مربوط به هر خرده مقیاس
میزان استفاده	۱ تا ۵
نوع استفاده	۶ تا ۱۲
میزان اعتماد به کاربران	۱۳ تا ۱۹

تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از این پژوهش با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS در دو سطح آمار توصیفی و استنباطی انجام شد. در بخش آمار توصیفی، مشخصه‌های آماری مانند فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار و در بخش آمار استنباطی از آزمون‌های تی تک متغیره و فریدمن استفاده شد.

یافته‌های تحقیق

فرضیه کلی: شبکه‌های اجتماعی بر بروز پدیده طلاق در زوجین ۲۰ تا ۳۰ ساله استان همدان نقش دارد.

جدول (۲): مقایسه میانگین نمره نقش شبکه‌های اجتماعی بر بروز پدیده طلاق در زوجین ۲۰ تا ۳۰ ساله استان

همدان با میانگین فرضی ۳

متغیر	میانگین	انحراف معیار	t	درجه آزادی	T بحرانی	P
شبکه‌های اجتماعی	۳/۳۷	۰/۷۰۶	۸/۹۰	۲۸۰	۲/۳۲	۰/۰۰۰

بر اساس یافته‌های جدول (۲)، میانگین نمره نقش شبکه‌های اجتماعی بر بروز پدیده طلاق در زوجین ۲۰ تا ۳۰ ساله استان همدان، ۳/۳۷ است. T محاسبه شده از t جدول بزرگ‌تر بوده است؛ بنابراین، نمره نقش شبکه‌های اجتماعی بر بروز پدیده طلاق در زوجین ۲۰ تا ۳۰ ساله استان همدان، بیشتر از سطح متوسط است که به لحاظ آماری معنادار است. این نتیجه با یافته‌های پیشین همخوانی و مطابقت دارد.

در واقع، نتایج این پژوهش با یافته‌های اسکافی (نوغانی ۱۳۹۴) همخوانی و مطابقت دارد که در پژوهشی به این نتایج رسیدند که شبکه‌های اجتماعی بر طلاق عاطفی در شهر مشهد تأثیر مثبت و معناداری دارد.

شبکه‌های اجتماعی ابزاری هستند برای اینکه افراد بتوانند در حوزه فرهنگ غیررسمی فعالیت کنند و در این فضا تأثیر بگذارند. از این نظر شبکه‌های اجتماعی به‌نوعی می‌تواند خواسته‌ها و تمناهای افراد برای نمایش زندگی غیررسمی را پاسخ بدهد. امروزه به کرات در صفحه حوادث برخی روزنامه‌ها و مجلات می‌خوانیم که زندگی تعدادی از کاربران فضای مجازی تنها به دلیل اینکه زن یا مرد فرد ثالثی را از طریق همین شبکه‌های اجتماعی وارد زندگی خود کرده، به جدایی کشیده شده است؛ بسیاری از رفتارهای خشونت‌آمیز زوجین در هنگامی رخ می‌دهد که فرد متوجه می‌شود همسرش با شخص دیگری در این شبکه در ارتباط است. ممکن است فردی که در این فضا دچار توهم شده است به خود بیاید و حقیقت امر را متوجه شود اما امکان دارد تا آخر عمر در این اشتباه باقی بماند. شاید بتوان گفت یکی از دلایل افزایش طلاق در اثر استفاده از این فضا این باشد که در این فضا حریم‌های خصوصی کمتر رعایت می‌شود و همین موضوع صمیمیت‌های کذب را برای کاربر ایجاد می‌کند که این صمیمیت‌ها در نهایت بنیان‌های یک خانواده را سست می‌کند. آنچه به‌طور قطع امروز می‌توان بیان کرد این است که شبکه‌های اجتماعی میان زن و مرد و اعضای خانواده فاصله به وجود آورده است و روزبه‌روز این فاصله‌ها بیشتر می‌شود.

فرضیه اول: «میزان استفاده» از شبکه‌های اجتماعی بر بروز پدیده طلاق در زوجین ۲۰ تا ۳۰ ساله استان همدان نقش دارد.

جدول (۳): مقایسه میانگین نمره نقش میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر بروز پدیده طلاق در زوجین ۲۰ تا ۳۰ ساله استان همدان با میانگین فرضی ۳

متغیر	میانگین	انحراف معیار	t	درجه آزادی	T بحرانی	P
میزان استفاده	۳/۴۷	۱/۱۰	۷/۲۴	۲۸۰	۲/۳۲	۰/۰۰۰

بر اساس یافته‌های جدول (۳)، میانگین نمره نقش میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر بروز پدیده طلاق در زوجین ۲۰ تا ۳۰ ساله استان همدان، ۳/۴۷ است. T محاسبه شده از t جدول بزرگ‌تر بوده است. بنابراین، نمره نقش میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر بروز پدیده طلاق در زوجین ۲۰ تا ۳۰ ساله استان همدان، بیشتر از سطح متوسط است که به لحاظ آماری معنادار است. این نتیجه با یافته‌های پیشین همخوانی و مطابقت دارد.

در واقع، نتایج این پژوهش با یافته‌های اسکافی (نوغانی ۱۳۹۴) همخوانی و مطابقت دارد که در پژوهشی به این نتایج رسیدند که شبکه‌های اجتماعی بر طلاق عاطفی در شهر مشهد تأثیر مثبت و معناداری دارد.

استفاده از شبکه‌های اجتماعی موبایلی به اندازه‌ای گسترده شده که بر ابعاد مختلف زندگی از جمله ارتباط انسان‌ها با یکدیگر تأثیر گذاشته است. این تأثیر گاهی مثبت و گاه منفی بوده، اما یکی از مسائلی که اخیراً روی آن تأکید زیادی می‌شود، تأثیر استفاده از این شبکه‌های اجتماعی بر افزایش تعارض‌های زندگی زناشویی است؛ به طوری که برخی معتقدند بخشی از افزایش آمار طلاق به این مسأله برمی‌گردد. شاید اگر زوجین به خاطر بروز چنین رفتارهایی از یکدیگر به‌طور رسمی جدا نشوند اما قطعاً وجود شبکه‌های اجتماعی در خانواده‌ها نوعی از سردی ارتباط یا طلاق عاطفی را به وجود آورده است که اثرات آن از طلاق رسمی بسیار بیشتر بوده و متأسفانه آمار این نوع

طلاق به شدت افزایش یافته است. اگر شبکه‌های اجتماعی در خانواده‌ها تأثیرات مثبت نداشته باشد، قطعاً انسجام خانوادگی را زیر سؤال می‌برد و هنگامی که انسجام خانواده از بین برود، فرایند طلاق عاطفی تسهیل می‌شود؛ به طوری که کاربران شبکه‌های اجتماعی خودبه‌خود و بدون اینکه متوجه شوند در شرایطی قرار می‌گیرند که طلاق عاطفی بین آن‌ها ایجاد می‌شود.

فرضیه دوم: «نوع استفاده» از شبکه‌های اجتماعی بر بروز پدیده طلاق در زوجین ۲۰ تا ۳۰ ساله استان همدان نقش دارد.

جدول (۳): مقایسه میانگین نمره نقش نوع استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر بروز پدیده طلاق در زوجین ۲۰ تا ۳۰ ساله استان همدان با میانگین فرضی ۳

متغیر	میانگین	انحراف معیار	t	درجه آزادی	T بحرانی	p
نوع استفاده	۳/۲۵	۰/۹۹۷	۴/۳۶	۲۸۰	۲/۳۲	۰/۰۰۰

بر اساس یافته‌های جدول (۳)، میانگین نمره نقش نوع استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر بروز پدیده طلاق در زوجین ۲۰ تا ۳۰ ساله استان همدان، ۳/۲۵ است. T محاسبه شده از t جدول بزرگ‌تر بوده است. بنابراین، نمره نقش نوع استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر بروز پدیده طلاق در زوجین ۲۰ تا ۳۰ ساله استان همدان، بیشتر از سطح متوسط است که به لحاظ آماری معنادار است. این نتیجه با یافته‌های پیشین همخوانی و مطابقت دارد.

در واقعه نتایج این پژوهش با یافته‌های اسکافی نوغانی و همکاران (۱۳۹۴) همخوانی و مطابقت دارد که در پژوهشی به این نتایج رسیدند که شبکه‌های اجتماعی بر طلاق عاطفی در شهر مشهد تأثیر مثبت و معناداری دارد.

همیشه با ورود فناوری‌های جدید به‌خصوص فناوری‌های ارتباطی، بحث فرهنگ و تأثیر این فناوری‌ها بر فرهنگ جامعه داغ می‌شود. یکی از فناوری‌های ارتباطی که در سال‌های اخیر رشد چشم‌گیری داشته، شبکه‌های اجتماعی به‌خصوص شبکه‌های اجتماعی موبایلی است که طیف وسیعی از اقشار مختلف جامعه در گروه‌های سنی و فکری و فرهنگی را درگیر خود کرده است. کم‌تر از ۴ سال است که برنامه‌های ارتباطی تلفن همراه مانند وایبر، واتس‌آپ، لاین، تانگو، تلگرام و... پا به زندگی ایرانی‌ها گذاشته‌اند، اما در همین مدت کوتاه، تبدیل به یکی از اجزای جدایی‌ناپذیر زندگی بسیاری از ما شده‌اند؛ و متأسفانه با توجه به اینکه بعضی از افراد، استفاده غیرمتعارف و نامناسبی از این شبکه‌های اجتماعی می‌کنند، زندگی زناشویی آنان را تحت شعاع قرار می‌دهد و ممکن است که روابط زن و شوهری را به سردی بگرداند و این خود طبیعتاً زمینه طلاق و جدایی را در آن‌ها فراهم می‌کند.

فرضیه سوم: «میزان اعتماد به کاربران» در شبکه‌های اجتماعی بر بروز پدیده طلاق در زوجین ۲۰ تا ۳۰ ساله استان همدان نقش دارد.

جدول (۴): مقایسه میانگین نمره نقش میزان اعتماد به کاربران در شبکه‌های اجتماعی بر بروز پدیده طلاق در زوجین

۲۰ تا ۳۰ ساله استان همدان با میانگین فرضی ۳

متغیر	میانگین	انحراف معیار	t	درجه آزادی	T بحرانی	P
میزان اعتماد به کاربران	۳/۴۱	۱/۰۳	۶/۷۷	۲۸۰	۲/۳۲	۰/۰۰۰

بر اساس یافته‌های جدول (۴)، میانگین نمره نقش میزان اعتماد به کاربران در شبکه‌های اجتماعی بر بروز پدیده طلاق در زوجین ۲۰ تا ۳۰ ساله استان همدان، ۳/۴۱ است. T محاسبه شده از t جدول بزرگ‌تر بوده است. بنابراین، نمره نقش میزان اعتماد به کاربران در شبکه‌های اجتماعی بر بروز پدیده طلاق در زوجین ۲۰ تا ۳۰ ساله استان همدان، بیشتر از سطح متوسط است که به لحاظ آماری معنادار است. این نتیجه با یافته‌های پیشین همخوانی و مطابقت دارد.

در واقع، نتایج این پژوهش با یافته‌های اسکافی نوغانی و همکاران (۱۳۹۴) همخوانی و مطابقت دارد که در پژوهشی به این نتایج رسیدند که شبکه‌های اجتماعی بر طلاق عاطفی در شهر مشهد تأثیر مثبت و معناداری دارد.

شبکه‌های اجتماعی مجازی که نسلی نو از سامانه‌های اینترنتی اجتماع‌محور و بر پایهٔ هنجارهای جوامع غربی هستند در حال گسترش روزافزون در تمامی نقاط جهان می‌باشند. در ایران نیز از بدو پیدایش این شبکه‌ها مخاطبان آن در کشور پیوسته رو به فزونی بوده است. شبکه‌های اجتماعی در بین نسل جوان در دنیا محبوبیت بسیاری کسب کرده‌اند. این شبکه‌های اجتماعی در عین حال که فضاهایی هستند که در آن‌ها افراد دوستان جدیدی پیدا می‌کنند و یا دوستان قدیمی خود را در جریان تغییرات زندگی‌شان قرار می‌دهند، مکان‌هایی برای تبادل نظر هستند که در آن‌ها جوانان عقاید و نظرات خود را باهم به اشتراک می‌گذارند. این قابلیت که یک جوان بتواند با امثال خود در کشورهای دیگر جهان ارتباط برقرار کند باعث می‌شود تا این شبکه‌ها به مکانی تبدیل شوند که در آن‌ها ایده‌های جدید معرفی می‌شوند و مورد بحث قرار می‌گیرند. در سال ۱۳۸۷ بود که مفهوم شبکه‌های اجتماعی به‌طور گسترده با حضور اورکات در میان کاربران ایرانی رواج پیدا کرد و در مدت کوتاهی آن‌قدر سریع رشد

کرد که پس از برزیل و آمریکا، ایران سومین کشور حاضر در اورکات شد. شبکه اجتماعی تلگرام در حدود ۴۵ درصد از کاربران این شبکه را ایرانیان تشکیل می‌دهد و از آن‌ها به‌عنوان بیشترین بازدیدکنندگان این شبکه نام برده می‌شود. رتبه این شبکه در رده‌بندی پربازدیدترین سایت‌های دیده شده از سوی کاربران ایرانی در رده ۲۹ است (مجردی و همکاران، ۱۳۹۳).

استفاده افراد متأهل از شبکه‌های اجتماعی به دو صورت است: یک صورت این است که زوجها حتی قبل از این‌که ازدواج کنند، درگیر شبکه‌های مجازی بودند، اما عده دیگری هستند که از شبکه‌های مجازی برای فرار از مشکلات زندگی زناشویی استفاده می‌کنند؛ یعنی درگیر تضادها و اختلافاتی باهم هستند، اما به دلیل این‌که در حل این مسائل مشکل دارند و نمی‌توانند به‌صورت منطقی مشکل خود را حل کنند، ترجیح را بر فرار از آن مشکلات و درگیری‌ها می‌گذارند و چه جایی بهتر از اینترنت و شبکه‌های اجتماعی که آن‌ها را غرق دنیای دیگری می‌کند و باعث می‌شود از درگیری‌های زندگی فاصله بگیرند. عده دیگری هم هستند که درگیری‌های زندگی زناشویی را ندارند و به خودی خود معتاد به اینترنت و شبکه‌های مجازی هستند. این افراد چون باهمسر و خانواده خود ارتباط و گفت‌وگو ندارند و زمان خود را باهم سپری نمی‌کنند تا بتوانند مشکلاتشان را حل کنند، به تدریج دچار طلاق عاطفی می‌شوند؛ زیرا دیالوگی بین آن‌ها برقرار نمی‌شود و هر یک، نیازها و خواسته‌هایشان را در شبکه‌های اجتماعی جست‌وجو می‌کنند و همین مسئله باعث می‌شود بین زوجین فاصله بیفتد.

فرضیه چهارم: تأثیر هر یک از ابعاد شبکه‌های اجتماعی بر بروز پدیده طلاق در زوجین ۲۰ تا ۳۰ ساله استان همدان دارای رتبه‌بندی یکسانی است.

جدول (۵): مشخص کردن رتبه‌بندی تأثیر هر یک از ابعاد شبکه‌های اجتماعی بر بروز پدیده طلاق در زوجین ۲۰ تا ۳۰ ساله استان همدان

متغیرها	میانگین رتبه	اولویت	df	خی دو	sig
میزان استفاده	۲/۱۴	اول	۲	۹/۲۹	۰/۰۱۰
نوع استفاده	۱/۹۰	سوم			
میزان اعتماد به کاربران	۱/۹۶	دوم			

در تحلیل استنباطی، به منظور بررسی رتبه‌بندی تأثیر هر یک از ابعاد شبکه‌های اجتماعی بر بروز پدیده طلاق در زوجین ۲۰ تا ۳۰ ساله استان همدان از آزمون فریدمن استفاده گردید. آزمون فریدمن حاکی از آن است که رتبه‌بندی اظهارات پاسخگویان در هر یک از ابعاد شبکه‌های اجتماعی بر بروز پدیده طلاق در زوجین ۲۰ تا ۳۰ ساله استان همدان، به ترتیب شامل؛ میزان استفاده، میزان اعتماد به کاربران و نوع استفاده است که نتایج آزمون نشان داد که معنادار است (جدول شماره ۵).

پیشنهادهای کاربردی

با توجه به نوپا بودن این پدیده در جامعه پیشنهاد می‌شود نهادهای مرتبط همچون وزارت ورزش و جوانان و سایر نهادهای فرهنگی در راستای جلوگیری از آسیب‌های ناشی از این شبکه‌ها اقدامات فرهنگی و ایجابی گسترده همچون فعالیتهای آموزشی و تبلیغی در جهت آشنایی جوانان و خانواده‌ها با مضرات استفاده از این شبکه‌ها داشته باشند. همچنین، تلاش در جهت ایجاد جایگزینی برای این شبکه‌ها که با مختصات فرهنگی و دینی جامعه ما سازگار باشد و امکان کنترل و نظارت بیشتری بر آن باشد و از طرفی از نظر محتوایی و ساختاری سالم بوده و جذابیت بالایی داشته باشد تا

بتواند با نمونه‌های غربی رقابت کند ضروری به نظر می‌رسد. خانواده‌ها در این زمینه باید نظارت بیشتری بر فعالیت فرزندان داشته باشند و با راهنمایی و کنترل فرزندان، مانع از انحراف آنان شوند. با توجه به اینکه به عقیده بیشتر کاربران فضای این شبکه‌ها از نظر امنیت اخلاقی سالم نیست، کنترل نهادهای فرهنگی و امنیتی بر فضا و محتوای این شبکه‌ها ضروری به نظر می‌رسد.

از آنجایی که خانواده مهم‌ترین رکن هر جامعه‌ای به شمار می‌رود، باید در نظر داشت برنامه‌ریزی در این بخش مهم‌ترین سرمایه‌گذاری است که می‌توان انجام داد؛ نباید مسئولین منتظر بمانند تا هر بار با ورود یک شبکه اجتماعی جدید مشکلات جدیدی به وجود بیاید با یک پیش‌بینی ساده و فرهنگ‌سازی قبل از ورود یک شبکه اجتماعی به کشور می‌توان جلوی بسیاری از آسیب‌ها را گرفت؛ مسئولین باید بتوانند این شبکه‌ها را هدایت کنند.

پند و اندرز در جایی که بسیاری از خانواده‌ها مشکلات عاطفی زیادی دارند و این شبکه‌ها می‌تواند برخی از مشکلات آن‌ها را رفع کند، مؤثر واقع نخواهد بود و تنها عطش کاربران به این شبکه‌ها را بیشتر می‌کند.

منابع

اسکافی، مریم (۱۳۹۳). اثر شبکه‌های اجتماعی در طلاق عاطفی (مورد مطالعه: شهر مشهد)، پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی.

اسلامی، مروارید (۱۳۹۱). بررسی شبکه‌های اجتماعی و تأثیرات آن‌ها بر ابعاد مختلف زندگی، نخستین کنگره ملی فضای مجازی و آسیب‌های اجتماعی نوپدید، تهران، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی.

امام جمعه زاده، جواد، ابراهیمی پور، حوا، ملکان، مجید و اوغلی، رضا محمود (۱۳۹۳). بررسی رابطه مصرف اینترنتی و سبک زندگی دانشجویان: مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه اصفهان، فصلنامه رفاه اجتماعی، ۱۴(۵۵): ۳۱۴-۲۹۱.

برک، لورا ای. (۲۰۰۱). روان‌شناسی رشد (از نوجوانی تا پایان زندگی). ترجمه یحیی سیدمحمدی. (۱۳۸۲). تهران: انتشارات ارسباران. جلد دوم.

بیگی، پروانه (۱۳۸۸). بررسی علل و عوامل مؤثر بر طلاق در شهرستان سقز با تاکید بر سرمایه اجتماعی (۱۳۷۵ تا سال ۱۳۸۵). پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه علامه طباطبایی.

سیاهکارزاده، محمدجواد (۱۳۹۰). مقایسه‌ی تطبیقی روند تغییرات نرخ و علل طلاق در شهر تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه علامه طباطبایی.

صدیق بنای، هلن (۱۳۸۷). «آشنایی با شبکه‌های اجتماعی»، مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ای روزنامه همشهری.

عبدالملکی، سعید (۱۳۸۹). بزهکاری مجازی (قرائتی آسیب‌شناختی در باب ارتباطات انسانی در فضای مجازی)، مجله تبیان، شماره ۷۷: ۱۶-۱۹.

عنایت، حلیمه، نجفی اصل، عبدالله و زارع، صادق (۱۳۹۲). بررسی عوامل مؤثر بر طلاق زود هنگام در بین جوانان شهری شهر بوشهر (مقایسه دو گروه افراد طلاق گرفته و متأهل طلاق نگرفته)، دو فصلنامه پژوهش‌های جامعه‌شناسی معاصر، ۲(۳): ۳۵-۱.

فتحی، سروش، وثوقی، منصور و سلیمانی، گودرز (۱۳۹۳). بررسی رابطه مصرف شبکه‌های اجتماعی مجازی با سبک زندگی جوانان (مورد مطالعه جوانان شهر خلخال)، مجله مطالعات جامعه‌شناختی جوانان، ۵(۱۳): ۸۸-۶۹.

قاسمی، علی. (۱۳۸۱). مقایسه میزان سازگاری روان‌شناختی در مراجعین به مرکز پیشگیری از طلاق بهزیستی استان اصفهان و زوج‌های عادی. اصفهان: دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوار سگان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد.

قرآنی دامداباجا، لیلا (۱۳۹۱). شبکه‌های اجتماعی غیررسمی، میزان حمایت اجتماعی و میزان رضایت از زندگی زنان متأهل شاغل ۲۰-۵۵ سال در شهر اردبیل، پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، دانشگاه الزهرا.

کیا، علی اصغر؛ نوری مرادآبادی، یونس. (۱۳۹۱). عوامل مرتبط با گرایش دانشجویان به شبکه اجتماعی «فیس‌بوک» (بررسی تطبیقی دانشجویان ایران و آمریکا). مطالعات فرهنگ - ارتباطات، ۱۳(۴۹): ۱۸۱-۲۱۲.

گیویان، سهیلا. (۱۳۷۹). بررسی مشکلات روان‌شناختی زوجین مطلقه. دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن، پایان نامه کارشناسی ارشد.

مجردی، وحید؛ اسلامی، علی؛ جمال، سعید (۱۳۹۳). بررسی وضعیت استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی بین دانشجویان استان خراسان شمالی، فصلنامه دانش انتظامی خراسان شمالی، ۱(۴): ۸۵-۹۹.

معمار، ثریا؛ عدلی پور، صمد و خاکسار، فائزه (۱۳۹۱). شبکه‌های اجتماعی مجازی و بحران هویت (با تأکید بر بحران هویتی ایران)، فصلنامه مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران. ۱(۴): ۱۵۵-۱۷۶. موسوی نسب، سیده لیلا (۱۳۹۱). بررسی تأثیر عضویت در شبکه‌های اجتماعی مجازی بر سرمایه فیس‌بوک) پایان‌نامه‌ی کارشناسی مجازی اجتماعی شبکه. موردی (مطالعه اجتماعی کاربران آن ارشد، دانشگاه علامه طباطبایی

Boyd, D & Ellison, N (۲۰۰۷), "Social Network Sites: Definition, History and Scholarship", *Journal of Computer-Mediated Communication*, Vol. ۱۳۳: ۲۱۰- ۲۳۰.

Coyne, SM., Padilla-Walker, LM, and Howard, E (۲۰۱۳). Emerging in a digital world: a decade review of media use, effects, and gratifications in emerging adulthood, *Emerging Adulthood*. ۱ (۲): ۱۳۷-۱۲۵.

Davis, R. A. (۲۰۰۱). A cognitive-behavioral model of pathological Internet use. *Computers in Human Behavior*, ۱۷, ۱۸۷-۱۹۵.

DeRushia, KD. (۲۰۱۱). Internet usage among college students and its impact on depression, social anxiety, and social engagement. A Dissertation Submitted to the School of Graduate Studies and Research in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree Doctor of Psychology. Indiana University of Pennsylvania. tan

Rice, J. K. (۲۰۰۳). I can't go back: Divorce as resisce. In L. Silverstein., & T. Goodrich. *Feminist family therapy. Empowerment in social context* (PP. ۵۱- ۶۳). Washington, DC: American psychological Association.

Shields, N., & Kane, J. (۲۰۱۱). Social and Psychological Correlates of Internet Use among College Students. *Cyber psychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, ۵(۱): ۱۱۰-۱۲۳.

Wanajak, K (۲۰۱۱). internet use and its impact on secondary school students in chiang mai, Thailand. This thesis is presented in fulfilment of the requirements for the degree of Doctor of Philosophy. Faculty of Computing, Health and Science Edith Cowan University.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی